

KENTLERE GÖÇÜ ÖNLEMEDE BİR STRATEJİ OLARAK “NÜFUSU KIRSALDA TUTMA”

Gülizar ÇAKIR SÜMER

Prof. Dr.

İnönü Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

gulizar.sumer@inonu.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0001-6642-5130>

Selahattin KAVUT

Dr.

Kavut_s@hotmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-3876-1203>

DOI: 10.31834/ortadoguvegoc.1648303

Makale Türü / Article Types: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received: 27 Şubat/ 27 February 2025

Kabul Tarihi / Accepted: 1 Haziran / 1 June 2025

Yayın Tarihi / Published: 27 Haziran / 27 June 2025

Yayın Sezonu / Pub Season: Haziran / June

Atıf / Cite: Çakır Sümer, G. ve Kavut, S. (2025). Kentlere Göçü Önlemede Bir Strateji Olarak “Nüfusu Kırsalda Tutma”. Ortadoğu ve Göç, 15(1). ss. 43-87.

İntihal / Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi. / This article has been reviewed by at least two referees and checked via a plagiarism detector.

Öz

Küresel bir eğilim haline gelen kentleşme beraberinde yerelden küresel düzeye kadar çeşitli sorunlara neden olmaktadır. Göçü artıran nedenlerin çoğalmasıyla kırsal alanda artan göç, daha çok büyük kentlere ve metropollere yönelmektedir. Bu göç, kırsal alan kadar kentler için de önemli sosyoekonomik sorunlara neden olmaktadır. Nüfusun dengeli dağılımı büyük kentlerde aşırı birikmeyi engelleyerek bölgesel eşitsizliklerin giderilmesine katkıda bulunmaktadır. Ayrıca başta beşeri sermaye olmak üzere çeşitli şekillerde aşınma yaşayan kırsal alan üretimden, yatırımlara, altyapıdan kültürel kayıplara kadar uzanan geniş bir yelpazede zarara uğramaktadır. Bu gerekçelerle kırsal nüfusu yerinde tutmak ve büyük kentlerin daha fazla sorunla karşı karşıya kalmaması için bu maliyetleri dikkate alarak göç sürecinin yönlendirilmesi gerekmektedir. Bu noktada farklı ülkelerde nüfusu kırdan tutmak veya büyük kentlerde nüfusun aşırı artmasını engelleyici çeşitli stratejilerden faydalanılmaktadır. Bunlardan bir kısmı iktidarın yapısına bağlı olarak zorlayıcı olabildiği gibi, kırsal alanı destekleyerek insanları gönüllü bir şekilde yerinde tutmayı sağlayan model veya uygulamalar şeklinde de olabilmektedir.

Çalışmada amaç farklı ülke örnekleri üzerinden kentlere göçü engelleme amacıyla uygulanan yasaklar ile nüfusun kırsalda kalmasını sağlayacak destekleme stratejilerini ve bunların etkinliğini ortaya koymaktır. Ülke örnekleri, yasaklamaların belli ölçüde amaca hizmet ettiğini ancak tam başarılı olmadığını, kırsal alana yönelik yatırım ve desteklerin nispeten nüfusu yerinde tutmaya hizmet ettiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Göç Yönetimi, Nüfusu Kırsalda Tutma, Göç Yasakları, Kırsal Alanı Destekleme.

**“KEEPING THE POPULATION IN RURAL AREAS” AS A
STRATEGY TO PREVENT MIGRATION TO CITIES**

Abstract

Urbanization, which has become a global trend, leads to various challenges at both local and global levels. As the factors driving migration increase, rural-to-urban migration has intensified, particularly toward large cities and metropolitan areas. This movement creates significant socio-economic problems for both urban and rural regions. A balanced distribution of the population helps mitigate regional inequalities by preventing excessive concentration in major cities. Additionally, rural areas, which experience various forms of decline -particularly in human capital- suffer extensive losses in production, investment, infrastructure, and cultural heritage. Therefore, migration policies should consider these costs to retain rural populations and prevent large cities from experiencing further difficulties. Various strategies are implemented in different countries to sustain rural populations or curb excessive urban population growth. Some of these measures are coercive, depending on the government's structure, while others involve policies or initiatives that voluntarily support rural development and encourage people to remain in these areas.

The aim of this study is to examine the bans imposed to restrict migration to cities and the support strategies designed to sustain rural populations, analyzing their effectiveness through examples from different countries.

Case studies indicate that while bans achieve their intended purpose to some extent, they are not entirely effective, whereas investments and support for rural areas contribute more successfully to population in place.

Keywords: Migration, Migration Management, Keeping the Population in Rural Areas, Migration Bans, Supporting the Rural Area.

Giriş

Kentleşme genel olarak kent denilen yerleşim yerlerinde yaşayan nüfusun artması sürecini ifade etmektedir. Aynı zamanda mevcut kent sayısının artması da kentleşmenin en genel tanımı olarak ifade edilebilir. Kentleşmede sosyal, ekonomik ve ekolojik koşullar belirleyicidir. Bu etkilerle birlikte binlerce yıllık zaman diliminde en yaygın ve yoğun insan yerleşimi olan kırsal alanlar, bu niteliğini kaybetmekte, kentler baskın insan yerleşim birimi haline gelmektedir. Nüfus kentlerde toplanırken, kırsal alanda ciddi sosyoekonomik kayıplar söz konusu olmaktadır.

Kent nüfusunun artmasında çeşitli etkenler belirleyicidir. Kırdan kente göç, kentten kente göç, uluslararası göç, doğumlarla şehrin nüfusunun artması, kente yakın kırsal bölgelerin yönetsel birtakım düzenlemelerle kent olarak kabul edilmesi veya kent sınırlarına dâhil edilmesiyle kentsel nüfus artışı gerçekleşmektedir.

Kırdan kente göçün başlıca nedenleri arasında kır ve kent arasındaki sosyoekonomik eşitsizlikler yer almaktadır. Birçok kırsal bölge iş fırsatları, yeterli gelir ve temel mal ve hizmetlere erişim açısından kentlere oranla kötü durumdadır. Tarımsal dönüşüm uygulamaları ve iklimsel koşullardaki değişimin neden olduğu gelir kaybı, eğitim, sağlık, iletişim ve

ulaşım altyapısının yetersizliği ve bunlara bağlı yaşam koşullarının kötüleşmesi gibi durumlar kırdan kentlere göçte önemli nedenlerdendir. Bu koşulların varlığı, sanayi ve hizmet sektörünün toplandığı; kentsel hizmetlerin ve sosyal olanakların daha iyi olduğu kentlere yönelme eğilimini artırmaktadır. Ülkelerin başkentleri ya da büyük kentleri sahip oldukları altyapı, ulaşım ve iletişim ağının gelişmişliği, kamusal mal ve hizmetlerin çeşitliliği, istihdam olanakları gibi sosyoekonomik çekici güçler nedeniyle ve kırsal alanın sahip olmadığı benzer alanlardaki eksiklikler nedeniyle göçün hedefinde yer almaktadır.

Hızlı kentleşme ve nüfusun çoğunun belli kentlerde toplanması sosyal ve ekonomik anlamda ciddi maliyetlere sebep olmaktadır. Bu nedenle nüfusun bölgeler ve kentler arasında dengeli dağılımının sağlanması, sosyoekonomik eşitsizliklerin giderilmesine önemli katkı sunmaktadır. Bu amaçlarla göçün ya da insan hareketliliğinin kontrol edilmesi önem taşımaktadır. Bu kontrol zorlayıcı birtakım uygulamalarla olabildiği gibi sosyoekonomik gelişmeleri teşvik eden ve destekleyen iyileştirmeler ve yatırımlar yoluyla kırsal alanda kalmayı sağlayan uygulamalarla da olabilmektedir.

Bu çalışmada, kırsal nüfusun kentlere göç etmesini önlemeye yönelik bir strateji olarak nüfusu yerinde tutmayı amaçlayan

baskı, zorlama veya kısıtlamalar ile kırsal alanlardaki sosyoekonomik koşulların iyileştirilmesi yoluyla nüfusun kırsalda kalmasını sağlamayı hedefleyen uygulamaların ve etkinliklerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu amaca uygun olarak göçlerin kentler ve kırsal alan üzerindeki etkileri incelenmiştir. Nüfusun yerinde tutulmasında iki temel uygulama olarak nüfusun kentlere göçünü engelleyen uygulamalar ile kırsal alana yönelik yatırım ve desteklerle nüfusu yerinde tutmaya yönelik uygulamalar bu konularda öne çıkan ülke örnekleri üzerinden ortaya konularak değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Yoğun Göçün Kentler Üzerindeki Etkileri

2023 ortalarında dünya çapındaki 8 milyardan fazla insanın yaklaşık 4,6 milyarı kasabalarda veya şehirlerde yaşamakta iken bu sayı küresel nüfusun %57'sini temsil etmektedir. 2030 yılına kadar bu sayının %60'a ulaşması beklenmektedir (DESTATIS, 2024). Şehirlerde yaşayan nüfus oranının ise 2050 yılına kadar %70'e ulaşacağı tahmin edilmektedir (Cities Alliance, 2014). Gelişmekte olan ülkelerde kentlerin ve özellikle metropollerin nüfusu büyük oranda kırsal alanlardan beslenmektedir. Ancak geliştirmekte olan ülkelerde bir taraftan kırdan kente göç devam ederken öte yandan yine bu

ölkelerden gelişmiş ekonomilere sahip ölkelere de yoğun bir göç olduğu bilinmektedir.

Uluslararası göçün ana hedefinde de yine gelişmiş ölkelerin en büyük kentleri yer almaktadır. Örneğin: (Collyer, 2015) Sidney, Londra ve New York gibi küresel geçiş şehirlerinde, göçmenler nüfusun üçte birinden fazlasını oluştururken; bu oran Brüksel ve Dubai'de daha yüksek olup, göçmenler nüfusun yarısından fazlasını oluşturmaktadır.

Kentleşme sürecindeki ölkelerde, küresel deneyim, insanların ve firmaların başlangıçta tek bir şehirde yoğunlaşma eğiliminde olduğunu göstermektedir. Bu "primat" şehirler genellikle sanayi, hizmet ve hükümet fonksiyonlarının yoğunlaştığı yerlerdir (RGob ve World Bank, 2017). Ekonomik kalkınma ile metropol alanlarının yükselişi paralel gitmektedir. Gelişmiş ölkelerde, özellikle en büyük metropol alanlarında yaşayan insanların oranı daha yüksektir. Daha yüksek ekonomik kalkınma seviyeleri yalnızca daha büyük metropol alanlarına değil, aynı zamanda ölkeler içinde metropol nüfusunun farklı dağılımına da karşılık gelir. Orta gelirli ölkelerde ise birkaç büyük metropol alanı metropol nüfusunun yüksek bir payına sahiptir. Küresel olarak, büyük metropol alanları en hızlı büyürken, birçok orta büyüklükteki

alan küçülmektedir (OECD ve European Commission, 2020, s. 11).

Şehirler; planlı ya da plansız biçimde büyümekte olup, bu büyüme eğiliminin önümüzdeki süreçte de devam edeceği öngörülmektedir. Şehirlerin ilerleme, durgunlaşma veya işlevsiz hale gelme biçimlerinin çoğu, evrimlerinin ne ölçüde planlandığına ve iyi yönetildiğine bağlıdır. Bu faktörler de, milyonlarca insanın hayatını iyileştirmek için becerilere, paraya ve siyasi iradeye sahip olunmasına ve bunların mümkün olan en iyi şekilde kullanılmasına bağlıdır (Cities Alliance, 2014). Şehirler planlı bir şekilde geliştirildiğinde sosyoekonomik anlamda pek çok fırsat sunabilir. Ancak aksi durumlar ise ciddi çöküşlere neden olabilir.

Kentleşme, toplumsal değişme sürecinin bir boyutu olarak değerlendirilebilir. Bu değişim Batıda, Sanayi Devrimi ile başlamışken günümüzün az gelişmiş ülkelerinde ise farklı bir biçimde gelişim göstermiştir (Es ve Ateş, 2010, s. 212). Bu çerçevede Batı toplumlarında sanayileşme düzeyi, kentleşmenin belirleyici bir unsuru olarak işlev gördüğü için sanayileşme ile kentleşme arasında bağlantı kurulabilmektedir. Ancak gelişmekte olan ülkelerde sanayileşme ile kentleşme arasında bağlantı kurmak zordur (Kongar, 1982, s. 24; Vergin, 1986, s. 27-28). Sanayisiz bir

şekilde hızlı göç alan şehirler sermaye yetersizliği nedeniyle istihdam, konut ve altyapı gibi alanlarda plansız ve yetersiz kalarak sorunlu bir büyüme sürecine girmiştir.

İşte bu özellikler, gelişmekte olan ülkelerdeki kentleşmenin, önceden belirlenmiş bir kent planına göre şekillenmeyen, bazı şehirlerin nüfusunun aşırı bir şekilde artarak bu şehirlerdeki hizmetlerin ve yaşam kalitesinin düşmesine sebep olan bir çarpık kentleşme türü (Bıçkı, 2003) olarak ifade edilmesine neden olmaktadır. Bu şekilde gerçekleşen göç, konut, istihdam, altyapı, çevre, eğitim, sağlık gibi pek çok alanda yetersizlik ve bozulmayı beraberinde getirmektedir.

Kentlerin nüfus artışında iç göçlerin yanı sıra uluslararası göç hareketleri de etkili olmaktadır. Bu göç dalgaları bazı şehirlerin nüfusunu artırarak yaşam maliyeti ve kalitesi arasında ters orantı oluşturmaktadır. Kalabalıklaşma yaşam maliyetlerini artırırken, gerekli yatırım ve hizmet sunumunun azalmasına bağlı olarak yaşam kalitesini de azaltmaktadır. Aşırı kalabalıklaşmanın neden olacağı zayıf ulaşım ağları, yetersiz ve kalitesiz su kaynakları, kirletilmiş çevre, halk sağlığı krizleri ve gecekondü mahalleleri, toprak, gıda ve konutun aşırı pahalılaşması gibi olumsuzluklar, şehirlerin durağanlaşmasına; sosyal, ekonomik ve ekolojik kayıplara neden olabilir.

Bu süreçte hızlı ve sağlıksız kentleşme, kentin sosyal çekiciliğini yok etmektedir (Tatlidil, 1993, s. 62). Kentlerin hızla kalabalıklaşması altyapının ve hizmetlerin yanı sıra çevresinin kalitesinin iyileştirilmesini engeller. Bu da yatırım çekme ve böylece iş yaratma ve nüfusun ekonomik ve sosyal koşullarını iyileştirme girişimlerini zora sokar veya engeller (Martine, 2007). Hızlı kentleşmenin yol açtığı işsizlik, özellikle geri kalmış ve gelişmekte olan ülkelerde toplumun tüm kesimlerinde önemli bir sorun olarak görülür. İşsizlik, aşırı kentleşmiş bölgelerde daha belirgin hale gelmektedir. Nüfusun şehirlere göç etmesi hem kırsal alandaki işlerinden olmalarına hem de şehirlerdeki işsizlik oranlarının artmasına yol açmaktadır (Çelik, 2019, s. 317). Kentsel işsizliğin artmasında sanayi ve hizmet sektöründeki istihdam yetersizliği etkilidir.

Göç, ekonomik zorluklar, işsizlik ve çarpık kentleşme gibi faktörler suç işleme nedenleri arasında yer almaktadır. Kentlerde kalabalığa bağlı olarak tanınmama ve saklanabilme olasılığı nedeniyle mala karşı suçlar daha yaygınken, kent hayatının yarattığı stres nedeniyle adam öldürme gibi şiddet suçları da görülebilmektedir (Derdiman, 2010, s. 68).

Denetlenemeyen göçün özellikle büyük şehirlerde ortaya çıkardığı olumsuzluklar karşısında pek çok ülke bu şehirlerin

nüfusunu azaltma eylemi içerisine girmektedir. Bu anlamda ülkelerin çoğunlukla başkenti konumunda olan büyük şehirlerde göçün eşlik ettiği sorunları çözme amacıyla yer değişikliğine gitmek gibi ciddi ve maliyetli kararlar alınabilmektedir.

Endonezya'da başkent Cakarta'nın son yıllardaki hızlı büyümesi, çok sayıda çevresel, ekonomik ve güvenlik endişesini beraberinde getirmiştir. Başkent bölgesinde 30 milyon kişi yaşamakta, trafik sıkışıklığı ve hava kirliliği ciddi boyutlara ulaşmıştır. Bu yoğun baskıyı azaltmak ve sürdürülebilir bir kentleşme süreci başlatmak amacıyla hükümet, başkenti Borneo Adası'nın doğusunda ormanlarla kaplı bir bölgede yeniden inşa etmeye yönelik planlarını hayata geçirmektedir (CNN, 2019). Benzer şekilde Mısır da aşırı kalabalıklaşan başkentini başka yere taşıma planı yapan ülkelerden biridir. İnşasına başlanan yeni başkente taşınma nedenleri arasında ekonomik kalkınma, yaklaşık 112 milyonluk nüfusa sahip Mısır'da hızlı nüfus artışının mevcut başkent üzerindeki yoğunluğu azaltma ve yeni yerleşim alanları oluşturma gereksinimi etkili olmuştur. Hükümet, yıllık ortalama %1,6 oranında artan ülke nüfusunun bir kısmının bu yeni yerleşim alanında ikamet etmesini hedeflemektedir (UNFPA, 2023, s. 165; Reuters, 2024). Güney Kore ise başkentini Seul'den şu an nüfusu 360 bin civarında olan

Sejong'a taşımak için inşa sürecini başlatmıştır. Hükümetin, bürokrasinin, iş dünyasının, finansın, kültürün, eğlencenin Seul çevresindeki küçük bir alanda yoğunlaşması ve bunun aşırı kalabalığa, trafiğe, kirliliğe yol açması ve ülkenin büyük çoğunluğuna fayda sağlamaması gibi durumlar başkentin taşınma gerekçeleri arasında yer almaktadır (DhakaTribune, 2022). Maddi olarak ölçülebilen bu zararlara ek olarak maddi değeri bilinemeyen çevresel ve sosyal maliyetler de dikkate alındığında kentlerin aşırı yayılmasının ve nüfus artışının hem kırsal alanların hem de kentlerin sürdürülebilirliği ve refahı için zararlı olduğu sonucu ortadadır. Bu nedenle kırsal ve kentsel alanlarda yaşanan kayıp ve zararların net bir biçimde ortaya konularak gerekli önlemlerin alınması önemli ve gereklidir.

Göçün Kırsal Alanlar Üzerindeki Etkileri

Göç, hem gelinen hem de gidilen yerler üzerinde ciddi etkiler ortaya çıkarmaktadır. Kırsal nüfusun göçünün yoğun olduğu gelişmekte olan ülkelerde bu göç, hızlı kentleşmeye eşlik edemeyen altyapı, kamusal hizmetler ve istihdam açısından mevcut sorunları derinleştirmektedir. Öte taraftan göç, kırsal alanın üretici güçlerinin ve üretim biçimlerinin azalması veya yok olması gibi birtakım olumsuzluklara neden olarak hem kırsal ve hem de kentli toplum için farklı sorunlara neden olmaktadır. Ekonomisinin omurgasını tarımın oluşturduğu

ülkelerde sanayisi olmayan şehirlere yönelen göç ekonomik kayıp ve daralma anlamına gelmektedir. Kırsalın üretici güçleri olan kişiler işsiz kalabildiği gibi, kentlerin niteliksiz veya ucuz iş gücüne de dönüşebilmektedir. Göçle birlikte üretici ve girişimci nüfusunu kaybeden kırsal alanda ortaya çıkan tarımsal üretimde azalma ve iş gücü açısından kısıtlılıklar, kırsal kadar kentleri de gıda açısından güvensiz hale getirmektedir. Bu sonuçlar itibariyle, giderek daha fazla kentleşen dünyada, nüfus dağılımında önemli dönüşümler gerçekleştirmek kaçınılmaz bir hal almaktadır.

Küresel ölçekte göç ve kentleşme süreçlerinin kırsal alanlar üzerinde etkileri, farklı düzeylerde olsa da Avrupa kıtası için de önemli sonuçlar doğurmaktadır. Bu sebeple, Avrupa'daki demografik değişim giderek daha büyük bir politika zorluğu haline gelmektedir. Kırsal bölgeler Avrupa nüfusunun %28'ini oluşturmaktadır. Ancak, tarım yeniden yapılandırıldıkça ve nüfus ve istihdam giderek daha fazla kentsel merkezlerde yoğunlaştıkça, son on yıllarda küçülen nüfus birçok kırsal bölge için normal bir gidişat haline gelmiştir. 2050'ye kadar kırsal bölgelerin nüfusunun 7,9 milyon azalacağı tahmin edilmektedir (ESPON, 2020, s. 2).

Günümüz dünyasında çoğu ülke, kırsal nüfusun kentlere göç etmesini engelleyici politikaları yoğun şekilde hayata geçirme

amacındadır. Kırsal nüfusun kente göçünü engellemeye yönelik bu politikalar, hem yerel hem de küresel olarak gıda tedarik zincirinde önemli etkilere sahip olabilecek kırsal iş gücü kaybını önleme amacındadır. Ayrıca kentsel nüfustaki artış mal ve hizmetlere olan talep ile temel kaynakların, konut ve tüketim mallarının fiyatını artırarak çevre ve hizmet kalitesini önemli ölçüde düşürmektedir (Herranz, 2020).

2013 Dünya Nüfus Politikaları Raporu'na göre veri elde edilen 185 ülkedeki hükümetlerin %80'i kırsaldan kentsele yönelik göçü azaltma politikaları oluşturmuştur. Bu oran 1996'da %38'idi(UN,2013, s.8). Kırsaldan kente yönelik göç oranı Afrika ve Asya'daki düşük ve orta gelirli ülkelerde daha yüksek seviyedir (Tacoli vd., 2014). Kırsaldan kente yönelen bu kaçış kırsal nüfusun azalması, kırsal kalkınmaya yeterli ilgi ve desteğin verilmemesi, doğal kaynakların aşırı sömürülmesi, büyük çiftliklerin ve monokültürün yaygınlaşması ve iklim değişikliğinden kaynaklanan çevresel bozulmaya bağlı sosyal, ekonomik ve ekolojik değişiklikler ve kayıplar gibi eğilimlerin artmasına neden olmaktadır.

Bulgular, Sahra Altı Afrika ve Asya'dan Latin Amerika ve Karayipler'e kadar kırsal nüfusun yaşlanmasının evrensel bir eğilim olduğunu göstermektedir: kırsal alanlarda yaşayan yaşlı insanların oranında bir artış ve genç insanların oranında ise

düşüş vardır (HelpAge International, 2014, s. 3) . Avrupa'daki çoğu kırsal alan, özellikle çalışma çağındaki (20-64 yaş) ve genç (20 yaş altı) nüfus açısından uzun vadeli bir azalmayla karşı karşıyadır. Bu eğilim, bölgeler arası sosyoekonomik eşitsizliklerin daha da kötüleşmesi yoluyla hem kentsel hem de kırsal alanlarda farklı sonuçlar doğurabilmektedir (European Union, 2023). Göçle birlikte kırsal alanda nüfus ve ekonomik faaliyetlerde düşüş yaşanabilir. Bu, kırsal ekonomiler, tarım ve genel topluluk dinamikleri için olumsuz sonuçlar doğurabilir. Nitelikli ve eğitilmiş bireylerin kırsal alanlardan şehirlere göçü "beyin göçü" etkisine yol açabilir. Nitelikli işçi kaybı kırsal kalkınmayı engelleyebilir ve kırsal bölgelerdeki büyüme potansiyelini sınırlayabilir (IIPS, 2023). Göç etme eğiliminin daha çok genç ve çalışma çağındaki iş gücünden oluşması kırsal alan nüfusunun kentlere oranla daha hızlı yaşlanmasına neden olmaktadır. Yaşlı nüfusun üretim ve girişimcilik açısından etkinliğinin düşük olması, kırsal yatırımların azalmasına, kaynakların atıl kalmasına ve dolayısıyla ulaşılmış olan seviyenin gerisine düşme yönünde etkiye neden olur.

Kentleşmenin kazandığı nüfus artış hızı, kırsal nüfus aleyhine doğru yükselme eğilimindedir. Kırsal alanda çözüm bekleyen ancak yeterli ilgi görmeyen sorunlar, nüfusun kentlerde yoğunlaşmasıyla birlikte kentsel alanlarda daha görünür

olmaktadır. Bu nedenle kentsel sorunların çözümü için büyük oranda kırsal alanların sorunlarını çözmek gerekmektedir.

Kentlere Yönelik Göçleri Azaltma Stratejisi Olarak “Kırsalda Tutma”

Küresel bir eğilim olan kentleşme, homojen bir dağılıma sahip olmayıp ülkeler arasında ve ülke içinde farklılıklar göstermektedir. Gelişmiş ülkelerde kentleşme nispeten doyuma ulaşmış, kırdan kente olan göç azalmıştır. Ancak bu ülkeler için de uluslararası göç önemli bir sorundur. Gelişmekte olan ülkeler ise kentleşme sürecine Batılı ülkelere göre daha yakın bir zamanda başladığından bu süreç daha hızlı ve sorunlu bir şekilde gerçekleşmeye devam etmektedir. Ayrıca bu ülkelerde belli başlı cazibe merkezi konumunda olan büyük kentleri, nüfusu kendine çekerek, kentler arasında dengesizliğe giden bir sürece neden olmaktadır. Hızlı nüfus artışı, ciddi konut, altyapı ve hizmet eksikliklerinin yanı sıra aşırı kalabalıklaşan küresel Güney'deki birçok şehir için büyük birer zorluktur. Bu nedenle geliştirmekte olan ülkelerdeki çoğu politikacı mevcut kentleşme süreci ve geleceğine ilişkin olarak endişelidir. Ancak bu süreci yönetmek, kentlere olan göçü engellemek veya azaltmak kolay değildir.

İnsanların serbest dolaşımıyla ilişkili faydalara rağmen, hükümetler genellikle potansiyel kırsal göçmenlerin şehirlere

taşınma özgürlüğünü kısıtlayarak ve/veya yerlerinde kalmalarını sağlamak için yetkilerini genişleterek kentsel göçü düzenlemeye çalışırlar (Dufhues vd., 2021, s. 553). Kırdan kente göçü azaltmada benimsenen temel stratejiler ise şunlardır: (UN, 2016, s. 19): Büyük kent merkezlerinin nüfusunu daha küçük kentlere, banliyölere veya kırsala dağıtmak; büyük kent merkezlerindeki sanayiye kırsala taşımak, kırsalda sanayi kurmak veya kurulu olanları kırsalda tutacak teşvikler vermek; kırsal kalkınma stratejilerini teşvik etmek. Nüfus ve istihdam giderek kent bölgelerine kaydıka kırsal alanlar giderek daha hızlı biçimde iş gücünü kaybetmekte, nüfusu azalan kırsalda tarım başta olmak üzere üretim süreçleri kesintiye uğramakta ya da tamamen ortadan kalkabilmektedir.

Geçmişten günümüze kadar olan süreçte nüfusun belli şehirlerde toplanmasının ortaya çıkardığı olumsuzlukları gidermek için hükümetler çeşitli önlemler almak zorunda kalmışlardır. Kentleşmeyi ve sosyoekonomik gelişmeyi yönlendirmek, bölgesel dengesizlikleri önlemek, sosyal ya da politik kontrolü sağlamak veya devam ettirmek amacıyla kırsal alandan kentlere olan göçü önleyici, kısıtlayıcı veya tamamen yasaklayıcı yollara gidebilmektedirler. Bunlar arasında genel olarak kır nüfusunun kente girişini engelleyecek bir takım zorlama veya kısıtlamalar ile kır

nüfusunu kırdı tutmayı amaçlayan destekleyici ve teşvik edici uygulamalar vardır. Demokratik rejimlerde göç, daha çok kırsal alanda kalmayı teşvik edici politikalarla yönlendirilmeye çalışılmaktadır. Ancak daha otoriter ülkelerde ise göç hakkını kısıtlayan veya engelleyen çeşitli zorlayıcı uygulamalarla süreç yönetilmeye çalışılmaktadır.

Şehirlere Göçü Yasaklama veya Kısıtlama Yoluyla Nüfusu Yerinde Tutma

Konutun ve toprağın yetersiz ve pahalı hale gelmesi, altyapının göçle paralel olarak büyümemesi, kamusal hizmet sunumunda yetersizliklerin ortaya çıkması ve bölgesel dengesizlikler gibi pek çok sorun, kentsel büyümenin sınırlandırılması gereğini ortaya koymaktadır. Anayasal bir güvence ile temel haklardan biri olan yerleşme hürriyeti bile bu sorunları çözmek amacıyla kısıtlanabilmektedir. Yerleşme özgürlüğünün olması onu sınırlayan veya işleyişini belirleyen bir düzenlemenin olmayacağı anlamına gelmemektedir. Nihayetinde iç göçü çeşitli düzenlemelerle yöneten ülkelere rağmen (Sovyetler Birliği, Çin gibi), göçe yönelik herhangi bir düzenlemenin olmadığı ülkeler çoğunluktadır. İyi yönetilen göçlerin sosyoekonomik faydalarına rağmen tam tersi durumda da ciddi sorunlara neden olmaktadır. İşte bu gereklerle göçün herhangi bir denetime veya düzenlemeye

tabi tutulmadığı ülkeler de sosyal ve ekonomik nedenlerle göçe yönelik önleyici önlemler almak zorunda kalmış ve kalmaktadır.

Dünya çapında komünist rejimler nüfus kayıtlarını tutmak, ekonomik planlama, refah dağıtımı ve sosyal kontrol için gerekli olan iç göçü sınırlayan bir tür ikamet kaydı sistemini kullanmışlardır. Sovyet uydu devletlerinde kayıt kurumları propiskaya¹, Doğu Asya’da ise hukouya² dayanıyordu. Her ne kadar propiska ve hukou tarihsel olarak birbirlerinden bağımsız olarak gelişmiş olsalar da, her ikisi de Rusya ve Çin’in eski feodal kültürel ve siyasi kurumlarıyla derinden bağlantılıdır. Bu kurumlar, yüzyıllar boyunca hayatta kalmış (Chekirova, 2019, s. 148-149) ve bugün farklı formlarda da olsa hala varlığını korumaktadır.

¹ Propiska, Sovyetler Birliği döneminde geliştirilen ve vatandaşların belirli bir şehirde veya bölgede yaşama, çalışma ve kamu hizmetlerine erişim haklarını devlet iznine bağlayan zorunlu bir ikamet kayıt sistemidir. Bu sistem, vatandaşların yer değiştirme özgürlüğünü kısıtlayarak nüfus hareketliliği (iç göç) üzerinde kontrol sağlamayı amaçlamıştır (Buckley, 1995).

² Hukou, vatandaşların doğdukları yer temelinde kırsal veya kentsel nüfus olarak kayıt altına alınmasını öngören ve bu statüye bağlı olarak sosyal hizmetlere erişimlerini düzenleyen bir hanehalkı kayıt sistemidir (Chan ve Zhang, 1999). Bu sistem, iç göçü kontrol altında tutmak ve büyük kentlerde aşırı nüfus birikmesini önlemek için Çin Halk Cumhuriyeti tarafından 1950’lerin sonlarında uygulamaya konulmuştur (Chan, 2009). Bir kişinin hukou'sunda ikili bir sınıflandırma vardır. Birincisi, genellikle kırsal/kentsel alan olarak adlandırılan kişinin ikametgahıdır. İkincisi ise genellikle tarımsal/tarım dışı kategori olarak adlandırılan kişinin sosyoekonomik uygunluğudur (Kuang ve Liu, 2012).

Sovyetler Birliği'nin kentleşme süreci Batı'ya kıyasla geri kalmıştır. 1900 yılında kent sakinleri Rusya nüfusunun %13'ünü oluşturmaktaydı. 1930'da kentleşme oranı iki katına çıkmış ve 1960'da daha da artmıştır. Rusya şehirleri, hızla büyümeye devam etmiş; çektikleri kırsal nüfusu ve çevreyi olgunlaştırıp sindirememiştir (Makhrova vd., 2013, s. 131-132). Sovyet dönemi göçü, 1970'lerden önce gönüllü iş gücü akışlarından ziyade büyük ölçüde hızlı sanayileşme ve ekonomik planlama hedefleri doğrultusunda şekillenmiştir. Özellikle 1920'ler ile 1960'lar arası dönemde kırsal alandan kentlere büyük göçler olmuştur. Ancak 1932'den beri Sovyetler Birliği içindeki hareketliliği kontrol etmek için bir iç pasaport rejimi uygulamaya konulmuştur. Özellikle bir şehirde yaşama yetkisi (sağlık hizmetleri, okullar, diğer kamu hizmetlerinden yararlanma vb.), yalnızca ikamet izni (*propiska*) olanlara verilmiştir (Becker vd., 2012, s. 33).

Sovyet göç politikası, iş gücünü yeniden dağıtmak amacıyla esas olarak iç göçe odaklanmıştır. Devlet, önemli doğal kaynak yataklarına sahip seyrek nüfuslu bölgelere yeniden yerleşimi teşvik ederek iç göçü düzenlemeye çalışırken milyonlarca insan Sovyet cumhuriyetleri arasında taşınmıştır. Hareketlilik kısmen kayıt (*propiska*) sistemiyle düzenlenmiş ancak bu sistem, göçü önemli ölçüde engelleyememiş, aile bağlantıları ve iş fırsatları gibi faktörlere dayanarak iç ve

cumhuriyetler arası göç devam etmiştir. Kırsal nüfus, nüfusu daha yoğun olan kentlere göç etmiştir (Chudinovskikh ve Denisenko, 2017). Bu kısıtlamaya rağmen 250.000'den az nüfusa sahip küçük şehirlerin sayısı 1959-88 yılları arasında 250'den 177'ye düşerken, 1 milyondan fazla nüfusa sahip şehirlerin sayısı 3'ten 23'e yükselmiştir. Göç denetimi uygulanan şehirler daha büyük olma eğilimindeydi. İdari göç kısıtlamalarına tabi olmayan şehirlerin büyüme oranları, göç denetimi uygulanan şehirlerden 2-3 kat daha hızlı ve yüksek olmuştur. Katı göç kısıtlamalarına tabi Cumhuriyet başkentleri 1980-88 yılları arasında diğer şehirlerden daha hızlı büyümüştür (Gang ve Stuart, 1999).

Propiskanın yokluğu, bir göçmeni veya vatandaşı devlet faydalarının dışında bırakır. Sovyet propiskası ikamet kaydının yapılmasını ve sakinlerin sosyal refah sistemine entegre edilmesini sağlamıştır (Turaeva, 2022, s. 2-3). Bu sistem, Sovyet döneminde özellikle kırsal alanlardan şehir merkezlerine göçü kontrol etmek ve şehirlerin nüfus yoğunluğunu düzenlemek amacıyla kullanılmıştır. Propiska sistemi Sovyet dönemi boyunca iç göçü sınırlama ve şehirlerdeki nüfus yoğunluğunu düzenleme amacı taşıırken, günümüzde daha çok bir ikamet kaydı ve bazı kamu hizmetlerine erişim aracı olarak işlev görmektedir.

Çin’de ise vatandaşların ikamet yerlerini ve buna bağlı olarak aldıkları sosyal hizmetleri belirleyen bir tür yerleşim kaydı olarak bilinen hukou sistemi dikkate değerdir. Hukou, vatandaşların hangi şehirde, kasabada veya kırsal bölgede ikamet ettiğini kayıt altına alan bir tür kimlik belgesidir. Bu sistem, Çin’in göçmenlik politikaları ve sosyal refah sistemiyle yakından ilişkili olup, tarihsel olarak halkın belirli bölgelerde yaşamasını kontrol etmek amacıyla geliştirilmiştir. Bu yerleşim kaydı, ülkenin demografik yapısını düzenlemede önemli rol oynamaktadır.

Çin’de göç politikalarının temel araçlarından olan hukou sistemi günümüzde de uygulanmaktadır. Yerel hukou sahipleri, şehirlerinde vasıflı işlere, eğitime, sosyal yardımlara ve diğer fırsatlara daha kolay erişim sağlarken; kayıtsız göçmenler bu alanlarda marjinalleşmektedir. 280 milyondan fazla iç göçmen, hukou sistemi dışında şehirlerde ikamet etmekte ve çalışmaktadır. Bu kişiler, hanehalkı kaydının olmaması nedeniyle aslında kendi ülkelerinde belgesiz vatandaşlar olarak kabul edilen “yüzen nüfus” olarak adlandırılmaktadır (Chekirova, 2019, s. 31).

Çin’in hızlı kentleşme süreci benzersiz bir yol izlemiş ve ülkeyi çok kısa bir sürede dönüştürmüştür. Hızlı kentleşme sonucunda çeşitli sorunlar ortaya çıkmış ve yeni bir kentleşme

politikasına ihtiyaç duyulmuştur (Wang vd., 2015, s. 279). Çin’de sağlıklı kentleşme politikasının bir aracı olarak hayata geçirilen Yeni Kentleşme Planının (2014-2020) dört ana hedefi bulunmaktadır. Birincisi, kırsal göçmenlerin düzenli bir şekilde kent sakinlerine dönüşmesini teşvik etmektir. İkincisi, kentleşme kalıplarını optimize etmektir. Üçüncüsü, kentlerin sürdürülebilirliğini artırmaktır. Dördüncüsü kent-kır entegrasyonunu teşvik etmektir (Xinhua News Agency, 2014).

Bu bağlamda nüfusun büyük şehirlerden küçük şehirlere ve kıyıda iç/batı bölgelere kaydırılması söz konusudur. Kıyı kenti kümelenmeleri yenilikçi endüstrileri üstlenmeye, eski ve daha az verimli olanların ise iç/batı bölgelere taşınması teşvik edilmektedir (Chu, 2020, s. 8). Söz konusu plan; katı kentsel ikamet kurallarının kısmen gevşetilmesi, insan odaklı kentleşmeye doğru hareket ve özellikle kırsal alanlar açısından kırsal alanlarda gerçekleşmesi beklenen değişiklikler dahil olmak üzere yeni politika hedeflerini ana hatlarıyla açıklamaktadır (Wang vd., 2015, s. 279). Yeni plan, 5 milyon ve daha fazla nüfusa sahip kentler için sıkı kısıtlamalar getirmektedir. Daha küçük kentler ise belirli şartları karşılayan kırsal göçmenlere açılması istenmektedir. Bu şartlar arasında belli bir süre ikamet etme, değerli istihdam pozisyonunda bulunma, sosyal güvenlik programlarına belirli bir süre katılma yer almaktadır (Chu, 2020, s. 3).

Kazakistan'da 1991'de bağımsızlığını kazandıktan itibaren hükümet tarafından kırsal göçü azaltmak ve iç göçü yönlendirmek için çeşitli düzenleyici ve müdahaleci politikalara başvurulmaktadır. Bu göçün eski (Almatı) ve yeni başkente (Nursultan-Astana) yönelmesiyle birlikte kentsel kamusal yatırımlar göç hızına yetişememiş ve bu durum yöneticiler arasında endişelere neden olmuştur. Bu endişelerle inşaat sektöründe sıkı kontroller başlamış, arsa ve ruhsatların belirlenmesinde sınırlamalara gidilmiştir. Bu kısıtlamalar ise konut fiyatlarını yükseltmiştir (Dufhues vd., 2021).

Moğolistan'da 2000'lerde başlayan iç göç genellikle kırsal alanlardan kentsel alanlara doğru ve büyük oranda ise Başkent Ulan Batur'a yönelmiştir. Hızlı nüfus akışı ve şehrin altyapısı ve kamu hizmetleri üzerindeki artan baskı göz önüne alındığında, hükümet iç göçü kısıtlamak için 2017'de göçmenlerin yeni ikamet yerlerinde kayıt yaptırmalarını engelleyen bir yasak getirmiştir. Kayıt, bireylerin temel kamu hizmetlerine ve resmi istihdam fırsatlarına erişmeleri ve yasal destek almaları için bir ön koşuldur. Kayıtlı olmayan hanelerin konut talep etmeleri veya arazi kullanma izni almaları da yasal olarak mümkün değildir (Schoening, 2020, s. 20).

Vietnam’da ise Ho khau olarak bilinen hanehalkı kayıt sistemi, 50 yılı aşkın süredir ülkedeki yaşamın bir parçası olmuştur. Sistem, devletin ekonominin ve vatandaşlarının yaşamının doğrudan yönetiminde daha güçlü bir rol oynadığı bir zamanda, kamu güvenliği, ekonomik planlama ve göçün kontrolü aracı olarak uygulanmıştır (World Bank, 2024). Ho Khau Çin’in hukou’suna benzemektedir. Savaş sonrası dönemde gıda dağıtımı ve sübvansiyon döneminde iş tahsisi için bir araç ve 1980’lerdeki ekonomik reformlardan sonra kentsel göçü sınırlamanın bir aracı olmuştur. 1980’lerin sonlarından itibaren ise gelişen şehirlere yönelik göçü sınırlamak için uygulanmıştır. Bu sistem göçmenlerin kamu eğitimi, sağlık hizmetleri, sigorta gibi temel hizmetlere erişimini sınırlayarak onları sosyoekonomik istatistiklerden, yerel örgütlerden ve mali yardımlardan dışlamaktadır (VnExpress, 2017).

Çeşitli uygarlıklara başkentlik yapmış olması, taşıdığı ekonomik ve coğrafi özellikler İstanbul’u dünyanın en kalabalık şehirlerinden biri yapmıştır. Ancak bu kalabalıklaşmanın hem şehir ölçeğinde İstanbul için hem de ulusal ölçekte ülke için önemli etkileri olmuştur. Aşırı kalabalıklaşma asayişten, işsizliğe, konut ve altyapıya ilişkin pek çok sorunu beraberinde getirdiğinden, İstanbul’a olan nüfus akının da kontrol altına alınması gündeme gelmiştir.

Osmanlı'da kökü XVI. yüzyıla kadar uzanan göç hareketi ekonomik sıkıntılar, can ve mal güvenliği açısından başta İstanbul olmak üzere güvenli görülen büyük şehirlere yönelmiştir. İstanbul'a gelen göç, taşradan elde edilen gelirlerde önemli bir azalmaya neden olduğundan devlet görevlileri şehir nüfusunu azaltmak, hiç olmazsa nüfusu kontrol altında tutmak için çeşitli tedbirlere ihtiyaç duymuştur. İstanbul'a yerleşmelerin yasaklanması, belli bir süre sonra gelmiş olanların geri gönderilmeleri, İstanbul'a iş bulmak maksadıyla gelmiş olanların kefalete bağlanması kararlaştırılmıştır. Yurt içinde seyahat için gerekli hale getirilen bir yolculuk izni mürur tezkeresi ile düzenlenmiştir. Alınan bu tedbirler daha sonraki yüzyıllarda da devam etmiştir. XIX. yüzyılda men-i mürur (yol izni) için hazırlanan nizâmnâmeler güncellenerek uygulanmış ve çeşitli fermanlar yayınlanmıştır. İstanbul için alınan önlemler yeterli olmadığından kapsam genişletilmiştir. Şöyle ki bir kaza içinde bir köyden başka köye geçmek isteyenlere düzenlenmeyen bu belge bir kazadan diğerine geçmek isteyenler için de istenmiştir. Ancak tüm bu uygulamaların başarılı olduğu söylenemez (Çadırcı, 1993, s. 170-172; Demirtaş, 2009, s. 753).

Kırsal Alana Yönelik Yatırım ve Desteklerle Nüfusu Yerinde Tutma

Kırdan kente göçün başlıca nedenleri daha iyi eğitim, gelir, istihdam ve iş fırsatları arayışı, yoksulluk, işsizlik, kıtlık, iklimsel koşullara bağlı tarımsal gelir kaybı ve kırsal alanlardaki yetersiz sosyal olanaklar şeklinde sıralanabilir. Göçe neden olan eksikliklerin giderilmesi veya büyük oranda ortadan kaldırılmasıyla göç önlenmeye çalışılmaktadır.

Nüfusun kentleşmesi ve kırsal nüfusun azalma eğilimine girmesi başta kentleşme seviyesi yüksek olan gelişmiş ülkeler için ciddi bir sorun iken, bugün gelişmekte olan ülkeler de benzer bir sorunla karşı karşıyadır. Gelişmiş ülkelerde kentsel nüfusun yaşlanması, kırsal nüfusun azalması ve genel bir sorun olarak nüfus artış hızının yavaşlaması söz konusudur. Gelişmekte olan ülkelerde ise kırsal alanın yetersiz sosyoekonomik koşullarına eşlik eden nüfus artışı, kentlere göçün önemli nedenlerinden biridir.

Kentleşmiş ülkelerdeki azalan kırsal nüfus karmaşık bir yönetim sorunu haline gelmiştir. Bu durum çoğunlukla dünyanın daha zengin bölgelerinde, özellikle Avrupa'da geçerlidir. Büyüyen kentsel ve küçülen kırsal bölgeler arasında dengeli bir ekonomik kalkınma sağlamak için kırsal kalkınmanın yeniden düşünülmesini gerektirir (World Mapper, 2018).

Kırsal alanda kalmayı sağlayan teşviklerin artırılması kırsal nüfusu yerinde tutmaya katkı sağladığı gibi uluslararası göçü önlemeye de önemli katkı sunmaktadır. Sahra Altı Afrika'nın 21 ülkesinin verilerine göre, kentsel alanlara göç eden kişiler ortalama olarak uluslararası göç niyetleri geliştirme olasılığı en yüksek olanlardır (Cattaneo vd., 2022). Bu nedenle kırdan kente göçün, uluslararası göçün potansiyel bir itici gücü olduğu kabul edilebilir.

Kırsal göç sorunlarının; iyileştirilmiş altyapı olanaklarının sağlanması, bölgesel farklılıkların giderilmesi için kaynakların adil bir şekilde dağıtılması, istihdam yaratılması, beceri kazandırılması, girişimciliğin teşvik edilmesi, toprak reformlarının yapılması, okuryazarlığın artırılması, mali yardım ve kredi olanaklarına kolay erişimin sağlanması gibi çok boyutlu eylemlerle ele alınması önem taşımaktadır (Ministry of Rural Development Government of India, 2023). Birçok gelişmekte olan ülke, istihdam yaratma, altyapı geliştirme, küçük çiftçiler için krediye erişim, sağlık hizmetleri sunumu, eğitim iyileştirme, arazi reformu vb. konulara odaklanan kırsal kalkınma stratejileri kullanmaktadır. Bu tür müdahalelerin temel motivasyonu kırsal alanlardaki yaşam kalitesini iyileştirmek olsa da, bu tür programların bir sonucu da kırsaldan kente göçü azaltmaktır (Tiwari, 2017). Gelişmekte olan ülkelere yapılan kırsal kalkınma yardımlarındaki artışların

bu ülkelerden göçü azalttığı, daha fazla kentsel yardımın ise tam tersi etki ortaya çıkararak yüksek göç oranları ürettiği ifade edilmektedir. Bu kapsamda 15 yıllık bir zaman serisi boyunca 103 gelişmekte olan ülkeden oluşan bir örneklemin analizi³, kırsal kalkınmaya yönelik yardımın, yardım alan ülkelerin göç oranlarıyla negatif bir ilişkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, kırsal yardımın kamu sektörü istihdamı veya yardıma dayalı kırsal kalkınmanın diğer yönleri üzerindeki olumlu etkileri sebebiyle de göçü engellemesi mümkündür (Gamso ve Yuldashev, 2018). Bu etkiler; kırsal göç oranı yüksek olan pek çok ülkede kırsal alanda kalmayı, kentlere göre avantajlı duruma getiren stratejilerin olumlu sonuçları olacağına işaret etmektedir.

Bu bağlamda, bazı ülke örnekleri üzerinden kırsal alana yapılan yatırım ve desteklerin, nüfusun yerinde kalmasını teşvik eden uygulamaları incelenecektir.

Brezilya, kırsal yerleşim alanlarında yaşayan nüfusu yerinde tutmak için çeşitli politikalar uygulamaktadır. Bu politikaların temel amacı kırsal bölgelerdeki yaşam koşullarını iyileştirilerek

³ Gamso ve Yuldashev (2018) çalışmalarında, kırsal ve kentsel kalkınma yardımlarının göç üzerindeki farklı etkilerini incelemektedirler. Yazarlar, kırsal kalkınma yardımlarının göçü azaltacağı, kentsel yardımların ise artıracığı yönünde hipotezler öne sürmekte; bu hipotezler 1995–2010 yıllarını kapsayan 103 ülkeye ait veri setleriyle (AidData'dan alınan yabancı yardım verilerini ve İstihdam Araştırmaları Enstitüsü'nden alınan göç verileri kullanılmış) test edilmektedir.

iç göçü engellemeye ve kırsal ekonomileri güçlendirmeye çalışmaktır.

Brezilya’da yoksulluğu azaltmak ve gelir dağılımını iyileştirmek için Bolsa Família Programı uygulanmaktadır. 2003 yılında uygulanmaya başlanan bu programın odağında çocuklar, gençler ve kadınlar vardır. Program belirli bir gelirin altındaki ailelere aylık olarak süresiz nakdi yardım yapma esasına dayanmaktadır. Programın ilk amacı ülkedeki mevcut yoksulluğu hafifletmektir. İkincisi ise yoksul ailelerdeki çocukların yaşam standartlarını iyileştirerek beşeri sermayeye yatırımları artırmaktır (Glewwe ve Kassouf, 2012, s. 505; Kesgin, 2021, s. 198). Bolsa Família’nın eğitim ayağındaki sonuçlarına bakıldığında olumlu etkilerinin kız öğrenciler üzerinde yoğunlaştığı söylenebilir. Programın okullaşma üzerindeki olumlu etkileri 15-17 yaşlarındaki çocuklarda yoğunlaşmıştır. Bolsa Família; kızların okula katılımını %8,2, eğitime devamlarını kırsal alanda 15-17 yaş grubu için %22,5, kentsel alanda %18, kırsal alanda 6-14 yaş grubu için %14,6 artırmıştır (de Brauw vd., 2015).

Bolsa Família Programı, Brezilya’da yoksulluğun hafifletilmesi, çocukların eğitime erişiminin artırılması, temel sağlık hizmetlerine katılımın teşvik edilmesi, çocuk ölümlerinin azalması, okul terk oranlarının düşmesi gibi olumlu sonuçları

olmakla birlikte ancak, nesiller arası yoksulluk döngüsünün ortadan kaldırılması ve beslenme gibi yapısal sorunların çözümünde yetersiz kalmıştır (Saad-Filho, 2015; Neves vd., 2022; Çakmak, 2023). Her ne kadar program kırsal hanelere yönelik doğrudan destek yoluyla iç göç baskısını azaltma amacı taşısa da, kırsaldan kentlere yönelen göçün kalıcı olarak önlenmesine dair kanıtlar yeterince güçlü değildir.

Hindistan’da kırsal kalkınma, kırsal nüfusun baskınlığı ve ülkenin genel sosyoekonomik dokusundaki hayati rolü nedeniyle büyük önem taşımaktadır. Kırdan kente göçün temel nedenlerinin ele alınması kırsal kalkınmanın önemli bir unsurudur. Kırsal alanlar genellikle yetersiz gelir, temel hizmetlere sınırlı erişim ve ekonomik fırsatların eksikliği ile karakterize edilen kalıcı yoksullukla boğuşmaktadır. Kırsal alanlarda istihdam fırsatları oluşturularak yaşam koşulları iyileştirilerek ve temel kolaylıklar sağlanarak kent merkezleri üzerindeki baskı azaltılabilir ve dengeli bölgesel kalkınma desteklenebilir (Shelke, 2024). Bu kapsamda Hindistan’da Kırsal Kalkınma Bakanlığı tarafından birçok kırsal kalkınma programı hayata geçirilmiştir. Bunlardan “The Swarnjayanti Gram Swarozgar Yojana - SGSY” programı kırsaldaki yoksulların kendi işlerini kurmalarına imkân vermektedir. SGSY’nin temel amacı yardım alan yoksul ailelere (swarozgariler) banka kredisi ve devlet sübvansiyonu

karişımıyla gelir getirici varlıklar sağlayarak onları yoksulluk sınırının üzerine çıkarmaktır. Program, yoksulların yeteneklerine ve her bir bölgenin potansiyeline dayalı olarak kırsal alanlarda çok sayıda mikro işletme kurulmasını amaçlamaktadır (Rajamohan ve Dhanabalan, 2011, s. 234-235). Ayrıca dar gelirli aileleri ev sahibi yapmak için “Pradhan Mantri Awas Yojana-Kırsal” projesi hayata geçirilmiştir. Bu projeye güvenli ve emniyetli konutlar yapılarak milyonlarca kırsal ailenin yaşam koşullarını dönüştürmede önemli ilerleme kaydedilmiştir (Ministry of Rural Development Government of India, 2024).

Mahatma Gandhi Ulusal Kırsal İstihdam Garanti Programı (MGNREGA); Hindistan’daki her kırsal haneye yılda en az 100 günlük istihdam garantisi sağlamaktadır. MGNREGA’nın temel hedefi sürdürülebilir kırsal kalkınmayı teşvik ederek kırsal hanelerin geçim güvenliğini artırmaktır. İstihdam ise büyük oranda sulama sistemleri, kırsal yollar, orman yönetimi gibi kırsal kalkınmayı destekleyen altyapı projelerinde gerçekleşir (Ministry of Rural Development Government of India, 2025). Bu ve benzer projelerle, kırsal yerleşim alanlarındaki nüfusun yaşam standartlarını yükseltmek ve göçü engellemek amaçlanmaktadır. Ancak, hanelerin büyük bir kısmının MGNREGA’nın faydalarından yararlanmasına rağmen çalışılan gün sayısının çok az olması, düşük kazanç ve ödemelerin

düzenli yapılmaması nedeniyle kırsaldan kente göç durdurulamamıştır. Dolayısıyla MGNREGA'nın göçü engellemede başarısız olduğu söylenebilir (Kumar ve Deogharia, 2017, s. 110-111).

Mısır'da yoksul kesimi desteklemek için 2015 yılında Tekafül ve Karama programı hayata geçirilmiştir. Tekafül ve Karama; yoksul ve en kırılgan kesimlere, yani çocuklu yoksul ailelere, yoksul yaşlılara ve ağır engelli kişilere gelir desteği sağlamayı amaçlayan bir nakit transfer programıdır. Tekafül faydalanıcıları orantısız bir şekilde kırsal kesimdedir ve bu durum Mısır'daki yoksulluğun coğrafyasını ve uygulama sırasındaki coğrafi hedeflemeyi yansıtmaktadır. Kentli hanelerin Tekafül'e başvurma olasılığı daha düşüktür. Kentsel bölgelerdeki yoksul hanelerin sadece %9'u Tekafül'den yararlanırken, kırsal bölgelerdeki yoksul hanelerin %18'i Tekafül'den faydalanmaktadır (Kurdi vd., 2018). Bu program, kırsal nüfusu yerinde tutmayı ve sosyal eşitsizlikleri azaltmayı amaçlamaktadır.

Avrupa'da azalan kırsal nüfusu artırma yönünde mali desteklerin sunulması söz konusudur. Özellikle İtalya ve İspanya'da kırsal kesimdeki kasaba ve köyler, azalan nüfuslarını canlandırmak için belli şartlarla maddi teşvikler kullanılmaktadır. İtalya'nın güneyindeki Puglia bölgesindeki Presicce-Acquarica

kasabası, yeni sakinlerine taşınmaları için 30.000 avroya kadar ödeme yapma kararı almıştır. Yine İrlanda da “Yaşayan Adalarımız” projesi kapsamında adalardaki terk edilmiş ve harap durumdaki mülklerin iyileştirilmesi ve kullanımını artırmak için para hibesi yapmaktadır (euro news, 2023).

Bunlara ek olarak şehirden taşınmayı ve kırsal alana yerleştirmeyi içeren politikalar da bulunmaktadır. Bazı ülkeler kent nüfusunu kırsala yönlendirmeye yönelik ciddi destekler vermektedir. Örneğin (World Economic Forum, 2022), dünyanın en büyük nüfusuna sahip şehirlerden biri olan başkent Tokyo’nun nüfusunu azaltmak ve azalışa geçen kırsal nüfusu artırmak hükümetin gündemindedir. Bu kapsamda 2027 yılına kadar 10 bin kişinin kırsal alana dönmesi amaçlanmaktadır. Başkentten taşınan ailelere çocuk başına yaklaşık 7500 dolar ödenmesi söz konusudur.

Sonuç

Kentlerin sağlıklı bir şekilde büyümeye devam etmesi, kentleşme sürecini nasıl yönettiğiyle yakından ilgilidir. Bu kapsamda planlı göç büyük oranda kentsel gelişme üzerinde olumlu etkilere sahip olabilirken, denetlenemeyen ve kontrolden çıkmış bir göç hem kırsal hem de kentsel alanlarda çeşitli zorluklara neden olmaktadır.

Kırsal ve kentsel alanlarda karşılaşılan birçok sorunun kaynağı, hızlı ve plana dahil olmadan yapılan veya yapılmasına müsaade edilen göç hareketleridir. Sosyoekonomik ve ekolojik pek çok nedene bağlı olarak daha çok kırsaldan büyük kentlere yönelen göçle birlikte kırsal alanda ekonomik ve insan gücü açısından önemli kayıplar yaşanırken, gidilen şehirlerde altyapı, temel kentsel mal ve hizmetler, istihdam ve konut gibi pek çok alanda sorun ve kısıtlılıklar baş gösterir. Nihayetinde kentsel altyapı, mal ve hizmetler belli bir nüfus yoğunluğuna göre planlanır. Bu anlamda göç, terk edilen ve hedeflenen yerleşimler için ciddi sıkıntılara neden olduğundan bu sorunların çözümü için kentsel büyümenin sınırlandırılması veya nüfusun kırsalda kalmasını teşvik edecek stratejilere ve planlara daha fazla odaklanmak gerekir.

Dünya’da kırsal nüfus yaşlanmakta ve çoğu kırsal alan nüfussuzlaşmaktadır. Kırsal alanda ana geçim kaynağı tarım olsa da tarımın yanında veya dışında tarım dışı sektörlerin de desteklenmesi ve yaygınlaştırılması gerekli hale gelmiştir. Alternatif geçim kaynaklarının ve bunlara uygun altyapının yaygınlaşması, buraların çekim gücünü artırabilir. Bu alternatif sektörlerin çeşitlenmesi kırsal alanın canlı kalmasına, mevcut altyapının korunup geliştirilmesine ve nüfusun daha genç bir yaş ortalamasına sahip olmasına katkı sunabilmektedir.

Kırsal alanlarda yerel kaynakları verimli kullanma ve altyapının sağlanması gibi elverişli bir ortama ihtiyaç vardır. Bu çerçevede enerji, iletişim, ulaşım, güvenlik gibi altyapı olanaklarının sağlanması kırsal girişimcilik faaliyetlerinin gelişmesine katkı sağlar. Kırsal bölgelerin yaşam kalitesini artıran bu tür uygulamalar kırsal nüfusun yerinde kalmasına destek olur.

Küresel kentleşme eğiliminin yol açmış olduğu göç, büyük kentlerde nüfus yoğunluğunu artırmış ve mega kentleri doğurmuştur. Bu göç eğilimi hem kentler hem de kırsal alanlar için ciddi sosyoekonomik sorunları beraberinde getirmiştir. Bu sorunların çözümü bağlamında göçün yönetilmesi ve kırsal nüfusun yerinde tutulmasına ilişkin farklı uygulamalar ve stratejiler hayata geçirilmiştir.

Bu çalışmada incelenen farklı ülke örnekleri, kentlere göç akımını önlemeye yönelik yasakların ve kırsal yerleşim alanlarını desteklemeye ilişkin stratejilerin farklı derecede etkinliğe sahip olduğunu göstermektedir. Yasaklar, kentlere göçü bazı durumlarda sınırlandırırsa da uzun vadede istenilen başarı tam anlamıyla sağlanamamaktadır. Bu anlamda kırsal alanlardaki koşulları iyileştirmeden kentlere göçü kısıtlamanın başarılı bir seçenek olmayacağı ortadadır. Kırsal yerleşim alanlarına yapılan yatırımlar, altyapı geliştirmeleri, sosyal destekler gibi uygulamalar kırsal nüfusun yerinde tutulmasını

daha etkili bir şekilde teşvik etmektedir. Bu tür uygulamalar kırsal nüfusu göç etmek yerine kendi bölgelerinde yaşamaya teşvik etmektedir.

Sonuç olarak göçün etkilerini dengelemek ve hem kentsel hem de kırsal alanlarda sürdürülebilir nüfus dağılımını sağlayabilmek için kentlere göçü yasaklayan uygulamalardan ziyade, kırsal kalkınmayı teşvik eden ve insanların gönüllü olarak kırsalda yaşamalarına imkân sağlayan uygulamalara, stratejilere ve politikalara öncelik vermek gerekir.

Kaynakça

- Becker, C., Mendelsohn, S. J. ve Benderskaya, K. (2012). Russian Urbanizationin the Soviet and Post-Soviet Eras. Urbanization and Emerging Population Issues Working Paper 9, Human Settlements Group, International Institute for Environment and Development, London.
<http://www.iied.org/pubs/display.php?o=10613IIED>
adresinden 13.12.2024 tarihinde erişildi.
- Bıçkı, D. (2003). Kentleşme Sorunları ve Türkiye Özelinde Çözüm Önerileri. *ISGUC The Journal of Industrial Relations and Human Resources*, 5(2).
- Buckley, C. (1995). The Myth of Managed Migration: Migration Control and Market in the Soviet Period. *Slavic Review*, 54(4), 896-916.
- Cattaneo, A., Christianensen, L., Rutkowski, M. ve Cullen, M. T. (2022). Investment in the rural economy reduces pressure to migrate internationally, <https://blogs.worldbank.org/en/voices/investment-rural-economy->

- reduces-pressure-migrate-internationally adresinden 01.02.2025 tarihinde erişildi.
- Chan, K. W. ve Zhang, L. (1999). The Hukou System and Rural-Urban Migration in China: Processes and changes. *The China Quarterly*, 160, 818-855.
- Chan, K. W. (2009). The Chinese Hukou System at 50. *Eurasian Geography and Economics*, 50(2), 197-221.
- Chekirova, A. (2019). “Undocumented Citizens: Legacies Of The Propiska System In A Post-Soviet City”, University of Illinois at Chicago. (Doktora tezi)
- Chu, Y. W. (2020). China's New Urbanization Plan: Progress and Structural Constraints. *Cities*, (103), 1-10.
- Chudinovskikh, O. ve Denisenko, M. (2017). Russia: A Migration System with Soviet Roots, <https://www.migrationpolicy.org/article/russia-migration-system-soviet-roots> adresinden 01.01.2025 tarihinde erişildi.
- Cities Alliance (2014). The Evolution of National Urban Policies A Global Overview. <https://www.citiesalliance.org/sites/default/files/National%20Urban%20Policies.pdf> adresinden 01.01.2025 tarihinde erişildi.
- CNN (2019). Indonesia will build its new capital city in Borneo as Jakarta sinks into the Java Sea. <https://edition.cnn.com/travel/article/indonesia-new-capital-borneo-jakarta-scli-intl/index.html> adresinden 20.02.2025 tarihinde erişildi.
- Collyer, M. (2015). How Does Cities Plan for Migrants?. <https://www.weforum.org/stories/2015/11/how-should-cities-plan-for-migrants/> adresinden 19.02.2025 tarihinde erişildi.
- Çadırcı, M. (1993). Tanzimat Döneminde Çıkarılan Men'-i Mürûr ve Pasaport Nizâmnâmeleri, Belgeler, Türk Tarih Kurumu, C. XV, S:19, 170-181.
- Çakmak, G. (2023). “Brezilya’da Yoksulluğun Günümüzdeki Görünümü”, *İktisadi ve İdari Bilimler Alanında Teori*,

- Uygulama ve Güncel Tartışmalar* içinde (ss. 233-257). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Çelik, S. (2019). Hızlı Şehirleşmenin Doğurduğu Sorunlar ve Çözüm Yolları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(62), 312-320.
- De Brauw, A., Gilligan, D. O., Hoddinott, J. ve Roy, S. (2015). The Impact of Bolsa Família on Schooling. *World Development*, (70), 303-316.
- Demirtaş, M. (2009). XIX. Yüzyılda İstanbul'a Göçü Önlemek İçin Alınan Tedbirler: Men-i Mürûr Uygulaması ve Karşılaşılan Güçlükler. *Belleten*, 73(268), 739-754.
- Derdiman, R. C. (2010). Kentleşmenin Suça Etkisi ve Kentlilerin Suçla Mücadelesinin Sosyal ve Hukuki Boyutları. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 19(3), 49-73.
- DESTATIS (2024). The Largest Cities Worldwide 2023. <https://www.destatis.de/EN/Themes/Countries-Regions/International-Statistics/Data-Topic/Population-Labour-Social-Issues/DemographyMigration/UrbanPopulation.html> adresinden 09.02.2025 tarihinde erişildi.
- DhakaTribune (2022). New S Korean President Wants to Relocate Capital City. <https://www.dhakatribune.com/world/asia/265925/new-s-korean-president-wants-to-relocate-capital> adresinden 06.02.2025 tarihinde erişildi.
- Dufhues, T., Buchenrieder, G. ve Sun, Z. (2021). Exploring Policy Options in Regulating Rural-urban Migration with a Bayesian Network: A Case Study in Kazakhstan. *EconStor Open Access Articles and Book Chapters*, ZBW - Leibniz Information Centre for Economics, 33(3), 553-577.
- Es, M. ve Ateş, H. (2010). Kent Yönetimi, Kentlileşme ve Göç: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, (48), 205-248.
- ESPON (2020). Policy Brief: Shrinking Rural Regions in Europe.

- https://archive.espon.eu/sites/default/files/attachment_s/ESPON%20Policy%20Brief%20on%20Shrinking%20Rural%20Regions.pdf adresinden 03.02.2025 tarihinde erişildi.
- euro news (2023). These remote Irish islands will pay you €80,000 to move there, but there's a catch. <https://www.euronews.com/travel/2023/06/14/these-remote-irish-islands-will-pay-you-80000-to-move-there-but-theres-a-catch> adresinden 07.02. 2025 tarihinde erişildi.
- European Union (2023). Taking Action to Tackle Rural Depopulation. https://rural-vision.europa.eu/events/taking-action-tackle-rural-depopulation-2023-06-29_en adresinden 13.02.2025 tarihinde erişildi.
- Gamso, J. ve Yuldashev, F. (2018). Does Rural Development Aid Reduce International Migration?, Econpapers. https://econpapers.repec.org/article/eeewdevel/v_3a110_3ay_3a2018_3ai_3ac_3ap_3a268-282.htm adresinden 02.02.2025 tarihinde erişildi.
- Gang, I. N. ve Stuart, R. C. (1999). Mobility Where Mobility is Illegal: Internal Migration and City Growth in the Soviet Union. *Journal of Population Economics*, 12(1), Special Issue on Illegal Migration, 117-134.
- Glewwe, P. ve Kassouf, A. L. (2012). The Impact of the *Bolsa Escola/Familia* Conditional Cash Transfer Program on Enrollment, Grade Promotion and Drop out Rates in Brazil. *Journal of Development Economics*, (97), 505-517.
- HelpAge International (2014). The Ageing of Rural Populations: Evidence on Older Farmers in Low and Middle-income Countries. <https://www.helpage.org/silo/files/the-ageing-of-rural-populations-evidence-on-older-farmers-in-low-and-middle-income-countries.pdf> adresinden 02.02.2025 tarihinde erişildi.

- Herranz, A. (2020). Urban Overcrowding and Rural Depopulation: Are There Any Solutions To These Problems?. <https://www.tomorrow.city/urban-overcrowding-and-rural-depopulation-are-there-any-solutions-to-these-problems/> adresinden 13.02.2025 tarihinde erişildi.
- IIPS (2023). Rural-urban Migration: Causes, Consequences, and Sollutions. <https://iips.com.pk/rural-urban-migration-causes-consequences-and-solutions/> adresinden 12.02.2025 tarihinde erişildi.
- Kesgin, B. (2021). Brezilya’da Eşitsizlik, Sosyal Politika ve Siyaset: Bolsa Família Örneği. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 197-222.
- Kongar, E. (1982). ‘Kentleşen Gecekondular ya da Gecekondulaşan Kentler Sorunu’: *Kentsel Bütünleşme içinde* (ss. 23-54). Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği Türkiye Geliştirme Araştırmaları Vakfı Yayınları.
- Kuang L. ve Liu L. (2012). Discrimination against Rural-to-Urban Migrants: The Role of the *Hukou* System in China. *PLoS ONE*, 7(11): e46932.
- Kumar, A. ve Deogharia, P. C. (2017). Impact of MGNREGA on Rural-Urban Migration: A Case Study of Jharkhand. *Journal of Economic & Social Development*, 13(2), 96-113.
- Kurdi, S., Breisinger, C., ElDidi, H., El-Enbaby, H., Gilligan, D. O. ve Karachiwalla, N. (2018). Targeting social safety nets using proxy means tests: Evidence from Egypt’s Takaful and Karama program. *ReSAKSS Annual Trends and Outlook Report*, 135-153.
- Makhrova, A. G., Nefedova, T. G. ve Treivish, A. I. (2013). Moscow Agglomeration and “New Moscow”: The Capital CityRegion Case of Russia’s Urbanization. *Regional Research of Russia*, 3(2), 131-141.
- Martine, G. (2007). Getting it Right: Policies for Urban Transformation. <https://www.iemed.org/publication/getting-it-right-policies-for-urban->

- transformation/ adresinden 10.02.2025 tarihinde erişildi.
- Ministry of Rural Development Government of India (2023). Migration of Rural Population to Cities. <https://rural.gov.in/en/press-release/migration-rural-population-cities> adresinden 19.02.2025 tarihinde erişildi.
- Ministry of Rural Development Government of India (2024). “Pradhan Mantri Awas Yojana- Rural”, <https://rural.gov.in/en/press-release/pradhan-mantri-awas-yojana-rural> adresinden 14.02.2025 tarihinde erişildi.
- Ministry of Rural Development Government of India (2025). “Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Scheme”, https://nrega.nic.in/MGNREGA_new/Nrega_home.aspx adresinden 14.02.2025 tarihinde erişildi.
- Neves, J. A., Vasconcelos, F. D. A. G. D., Machado, M. L., Recine, E., Garcia, G. S. ve Medeiros, M. A. T. D. (2022). The Brazilian Cash Transfer Program (Bolsa Família): A Tool for Reducing Inequalities and Achieving Social Rights in Brazil. *Global Public Health*, 17(1), 26-42.
- OECD ve European Commission (2020). Cities in the World: A New Perspective on Urbanisation, OECD Urban Studies, Paris: OECD Publishing. https://www.oecd.org/en/publications/cities-in-the-world_doefcbda-en.html adresinden 09.01.2025 tarihinde erişildi.
- Rajamohan, S. ve Dhanabalan, T. (2011). Rural Development Schemes and their Contribution Towards the Human Resource Development. *Indian Journal of Applied Research*, 3(2), 234-235.
- RGob ve World Bank (2017). Bhutan Urban Policy Notes. <https://www.moit.gov.bt/wp-content/uploads/2019/06/Bhutan-Urban-Policy-Notes.pdf> adresinden 07.01.2025 tarihinde erişildi.

- Saad-Filho, A. (2015). Social policy for Neoliberalism: The Bolsa Família Programme in Brazil. *Development and Change*, 46(6), 1227-1252.
- Schoening, S. (2020). Lessons from Internal Climate Migration in Mongolia. *FMR*, (64), 20-22.
- Shelke, G. R. (2024). The Challenges of Rural Development in India. *Young Researcher*, 13 (1), 304-314.
- Tacoli, C., McGranahan, G. ve Satterthwaite, D. (2014). World Migration Report 2015 - Urbanization, Rural-urban Migration and Urban Poverty. Human Settlements Group, *International Institute for Environment and Development*, London.
<https://www.iom.int/sites/g/files/tmzbd12616/files/2018-07/WMR-2015-Background-Paper-CTacoli-GMcGranahan-DSatterthwaite.pdf> adresinden 03.01.2025 tarihinde erişildi.
- Tatlıdil, E. (1993). Türkiye’de Kentleşme ve İşgücünün Değişen Nitelikleri. *Sosyoloji Dergisi*, (4), 59-72.
- Tiwari, S. (2017). Does Local Development Influence Outmigration Decisions? Evidence from Indonesia. *World Development*, (93), 108-124.
- Turaeva, R. (2022). Propiska Regime Regulating Mobility and Migration in Post-Soviet Cities. *Cities*, (121), 1-9.
- UN (2013). World Populatin Policies 2013. <https://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/policy/WPP2013/wpp2013.pdf> adresinden 01.05.2025 tarihinde erişildi.
- UN (2016). Policies on Spatial Distribution and Urbanization: Data Booklet (ST/ESA/SER.A/394). <https://digitallibrary.un.org/record/3799687?v=pdf> adresinden 25.01.2025 tarihinde erişildi.
- UNFPA (2023). State of World Population 2023: 8 Billion Lives, Infinite Possibilities the Case for Rights and Choices. New York: UNFPA (United Nations Population Fund).
- Vergin, N. (1986). ‘Hızlı Kentleşmenin Sosyolojik ve Siyasal Sonuçları’: Hızlı Kentleşmenin Yarattığı Ekonomik ve

- Sosyal Sorunlar içinde* (ss. 27-52). İstanbul. Siyasi ve Sosyal Araştırmalar Vakfı Yayınları.
- Wang, X. R., Hui, E. C. M., Choguill, C. ve Jia, S. H. (2015). The New Urbanization Policy in China: Which Way Forward?. *Habitat International*, (47), 279-284.
- VnExpress (2017). Stuck in Limbo: How Residency Red Tape Binds Millions of Migrants in Vietnam. <https://e.vnexpress.net/ho-khau/tag-769837.html> adresinden 22.01.2025 tarihinde erişildi.
- World Bank (2024). Vietnam's Household Registration System. <https://documents1.worldbank.org/curated/ar/158711468188364218/pdf/106381-PUB-P132640-ADD-ISBN-ON-BACK-COVER-PUBLIC.pdf> adresinden 20.01.2025 tarihinde erişildi.
- World Economic Forum (2022). *This Countries Are Paying People to Move to the Countryside*. <https://www.weforum.org/stories/2022/04/countries-paying-you-to-move-to-countryside/> adresinden 17.01.2025 tarihinde erişildi.
- World Mapper (2018). Country File: Mapping Rural-to-urban Migration. <https://worldmapper.org/mapping-rural-to-urban-migration/> adresinden 15.01.2025 tarihinde erişildi.